

Orhan Pamuk

IZDAVAČ**buybook**

Radićeva 4, Sarajevo
Tel: + 387 33 550-495
Fax: + 387 33 550-496
redakcija@buybook.ba
www.buybook.ba

ZA IZDAVAČA

Goran Samardžić
Damir Uzunović

NASLOV IZVORNIKA

Kırmızı Saçlı Kadın / Orhan Pamuk
Copyright © 2016, Orhan Pamuk
© za bh. izdanje Buybook
© za prevod Buybook

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku bez prethodnog dopuštenja izdavača.

PREVOD S TURSKOG

Sabina Bakšić
Alena Čatović

UREDNIKA

Ida Hamidović

LEKTURA

Zina Lakić

KOREKTURA

Buybook

LAYOUT

Boriša Gavrilović

NASLOVNICA

Ideja za naslovnicu: Orhan Pamuk
Dizajn naslovnice: Mehmet Ulusel
Fotografija autora: Hakan Ezilmez (YKKSİY Arşivi)
Postavka naslovnice: Aleksandra Nina Knežević

ŠTAMPA

Grafotisak, Grude

Orhan Pamuk

ŽENA CRVENE KOSE

S turskog prevele Sabina Bakšić i Alena Čatović

Sarajevo, 2016.

Za Asli

“Edip oceubica, suprug rođene majke, Edip odgonetač Sfingine zagonetke! Šta nam kazuje tajanstveno trojstvo ovih sudbonosnih djela? Postoji drevno, naročito persijsko narodno vjerovanje da se mudar mag može roditi samo iz rodoskrvnuća.”

Nietzsche, *Rođenje tragedije*

“Edip: Gdje li će se nać sad davnoj krivnji taj zametnuti trag?”

Sofoklo, *Kralj Edip*

“Niko neće prigrliti oca bez sina, baš kao ni sina bez oca.”

Firdusi, *Šahnama*

I. DIO

Ja sam, ustvari, želio postati pisac. No, nakon događaja koje ću vam ispričati postao sam geolog i poduzetnik. Neka moji čitatelji ne pomisle da se zato što počinjem pripovijedati svoju priču već sve zbiljo i ostalo iza mene. Što se više sjećam, sve više tonem u uspomene. Slutim, zato, da ćete i vi za mnom biti uvučeni u tajne očeva i sinova.

Godine 1985. živjeli smo u stanu jedne zgrade u blizini Palače lipa, tamo iza Beşiktaša. Otac je posjedovao malu apoteku koja se zvala *Život*. Jednom sedmično bivala je otvorena do jutarnjih sati, pa bi otac imao dežuru. Ja bih mu tokom noćnih dežura donosio večeru. Volio sam boraviti u apoteci i udisati miris lijekova dok bi moj visoki, vitki i naočiti otac jeo pored kase. I danas, trideset godina poslije, sa svojih četrdeset i pet, još uvijek mi prija miris starih apoteka s drvenim ormarima.

Apoteka *Život* nije imala mnogo mušterija. Otac bi noćne dežure kratko gledajući program na tada modernom malom prenosnom televizoru. Ponekad bih ga viđao kako prigušenim glasom razgovara s prijateljima koji bi mu došli u posjetu. Čim bi me njegovi politički istomišljenici ugledali, njihov razgovor bi zamro, da bi mi rekli kako sam zgodan i simpatičan poput svog oca i pitali me u koji razred idem, volim li školu i šta ću biti kad porastem.

Primjećivao sam da je otac uznemiren u prisustvu svojih političkih istomišljenika, pa se ne bih dugo zadržavao u apoteci, već

bih uzeo praznu manjerku i vratio se kući koračajući ispod blijedih uličnih lampi i stabala platana. Kod kuće, majci bih prešutio da je u dućanu očev prijatelj ljevičar jer bi je to zabrinulo i navelo na pomisao da će otac opet upasti u nevolje ili da će nas, opet, tek tako ostaviti. Ljutila se na oca i njegove prijatelje.

Ipak, primijetio sam da se moji roditelji ne svađaju samo oko politike. Ponekad bi dugo bili ljuti jedno na drugo i ne bi razmijenili niti jednu jedinu riječ. A možda se nisu ni voljeli. Naslućivao sam da otac voli druge žene, kao i da mnoge druge žene vole njega. Ponekad je majka tako govorila da bi me nagnala da pomislim da zaista postoji neka druga žena. Budući da su me njihove svađe jako rastuživale, zabranio sam samom sebi da o njima mislim ili da ih se prisjećam.

Posljednji put sam oca vidio u apoteci, jedne noći kad sam mu donio večeru. Bila je to obična jesenja noć, dok sam još išao u prvi razred gimnazije. Gledao je vijesti na televiziji. Kasnije, dok je jeo večeru za pultom, ja sam se pobrinuo za dvije mušterije, od kojih je jedna tražila aspirin, a druga vitamin C i antibiotik, te novac spustio u staru kasu čija se ladica otvarala uz ugodan zvuk zvonca. Pri povratku kući pogledao sam ga posljednji put; mahnuo mi je s vrata uz smiješak.

Tog jutra otac nije došao kući. To mi je saopćila majka popodne, nakon povratka iz škole. Oči su joj bile natečene od plača. Pomislio sam da su ga iz apoteke odveli u Odjel za političke delikte, kao što se i prije znalo desiti. Tamo bi ga mučili, stavljali u falaku¹ i podvrgavali elektrošokovima.

Otac je na isti način nestao i prije sedam-osam godina, da bi se vratio nakon skoro dvije. Majka se tada nije ponašala kao da su ga mučili u policiji, već je bila ljuta na njega. Govorila bi: “Zna on dobro šta je uradio!”

S druge strane, kada su ga vojnici jedne noći, odmah nakon vojnog udara, odveli iz apoteke, majka je bila jako tužna i rekla mi je da

¹ Falaka, sprava za mučenje i kažnjavanje kojom je žrtva udarana po tabanima (prim. prev.)

je on heroj kojim se moram ponositi, a preuzela je i njegove dežure u apoteci, zajedno s pomoćnikom Medžidom. Ponekad bih i ja oblačio Medžidovu bijelu kecelju. Naravno, prema želji svoga oca, ja sam u budućnosti trebao postati naučnik, a ne pomoćnik apotekara.

Majka se, pak, nakon posljednjeg očevog nestanka uopće nije zanimala za apoteku. Nije spominjala ni Medžida ni nekog drugog pomoćnika, niti se interesirala šta će biti s apotekom. To me je navelo na pomisao da je ovaj put otac nestao iz nekog drugog razloga. Ali, šta je to misao?

Već tada sam uvidio da se misli u našim glavama javljaju nekad kao riječi, a nekad kao slike. Ponekad neke stvari uopće nisam vezao za riječi... Ali bi se slika tog događaja, naprimjer mene kako trčim dok kiša pljušti kao iz kabla i svega što sam pritom osjećao, odmah pojavila pred mojim očima. A ponekad bih, opet, neke stvari mogao predočiti samo riječima, bez mogućnosti da ih spojim sa slikom: poput crnog svjetla, majčine smrti, ili beskonačnosti.

Možda sam još uvijek bio dijete: katkad sam uspijevao da ne mislim o stvarima koje ne želim. A ponekad je bivalo upravo obratno, neželjene slike ili riječi nikako nisam mogao izbaciti iz glave.

Otac nam se već dugo nije javio. Katkad se nisam mogao sjetiti njegovog lika. Tada bih se osjećao kao da je na trenutak nestalo struje i sve bi mi se izgubilo iz vida.

Jedne večeri sâm sam otišao da Palače lipa. Apoteka *Život* bila je zatvorena crnim katancem, kao da više nikada neće biti otvorena. U bašti Palače lipa spuštala se magla.

Majka je uskoro saopćila da više ništa ne pristiže ni od oca ni iz apoteke i da loše stojimo s novcem. Moji jedini troškovi bili su kino, sendviči s donerom i stripovi. U gimnaziju Kabataš išao sam pješice. Imao sam prijatelje koji su preprodavali i iznajmljivali stare brojeve stripova. No, nisam imao želje da poput njih vikendom strpljivo čekam mušterije u zabačenim sokacima i na sporednom ulazu u kino *Beşiktaş*.

Ljeto 1985. proveo sam kao prodavač u knjižari *Deniz*, koja se nalazila u čaršiji na Beşiktašu. Najvažniji dio mog posla sastojao se od rastjerivanja kradljivaca knjiga, mahom studenata. Povremeno smo autom gazde Deniza odlazili na Džalolu u nabavku robe. Svidio sam se gazdi, primijetio je da nikad ne zaboravljam imena pisaca i izdavačkih kuća, pa mi je dozvoljavao da posuđujem knjige i čitam ih kod kuće. Tog ljeta pročitao sam mnogo knjiga; dječije romane, *Putovanje u središte zemlje* Julesa Vernea, *Izabrane pripovijetke* Edgara Allana Poea, knjige poezije, historijske romane koji su govorili o podvizima osmanskih ratnika i zbornik tekstova o snovima. Jedan članak iz tog zbornika promijenit će mi život iz temelja.

Ponekad su u dućan dolazili pisci, prijatelji knjižara Deniza. Gazda me je počeo predstavljati kao budućeg pisca. Ja sam mu prvi izbrbljao tu svoju maštariju, a uskoro sam je pod njegovim uticajem počeo uzimati za ozbiljno.